

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Qiryah ne'emanah

kolel Nevi'im u-khetuvim

Sefer Yehoshu'a

Shelomoh ben Yitshaq

Fyorda, 5565 [1804/1805]

IT

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9618

מִשָּׁה לַחֲצֵי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה וַיְהִי
 לַחֲצֵי מִטָּה בְּנֵי־מְנַשֶּׁה
 לְמִשְׁפַּחְתָּם : (ל) וַיְהִי גְבוּלָם
 מִמְּחֻזִּים כָּל־הַבְּשָׁן כָּל־
 מַמְלְכוֹת עֹג מֶלֶךְ־הַבְּשָׁן וְכָל־
 חֹזֵת יָאִיר אֲשֶׁר בְּבֶשֶׁן שִׁשִּׁים
 עִיר : (לא) וַחֲצִי הַגְּלָעָד
 וְעִשְׁתָּרוֹת וְאֲדָרְעֵי עָרֵי מַמְלְכוֹת
 עֹג בְּבֶשֶׁן לְבְנֵי מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה
 לַחֲצֵי בְנֵי־מָכִיר לְמִשְׁפַּחְתָּם :
 (לב) אֱלֹהֵי אֲשֶׁר־נָחַל מִשָּׁה
 בְּעַרְבוֹת מוֹאָב מֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן
 יְרִיחוֹ מִזְרְחָה : (לג) וְלִשְׁבֶט
 הַלְוִי לֹא־נָתַן מִשָּׁה נַחֲלָה יְהוָה
 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוּא נַחֲלָתָם
 כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָהֶם :

יָד (א) וְאֱלֹהֵי אֲשֶׁר־נָחֲלוּ בְנֵי־
 יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר
 נָחֲלוּ אֹתָם אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן
 וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן וְרֵאשֵׁי אֲבוֹת
 הַמִּשְׁטוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל : (ב) בְּגֹזֶרֶל

רש"י נחלחם

יָד (א) אֲשֶׁר נִחְלוּ אֹתָם . אֲשֶׁר נִחְלוּ אֹתָם : (ד) כִּי

בְּנֵי מָכִיר , כִּי הִסְתִּי אֶחָד לְקַח חֶלְקִי בְּאֶרֶץ כְּנָעַן : יָד (ז) כַּאֲשֶׁר

מ כ ל ל י ו פ י

(לב) אֲשֶׁר נָחַל מִשָּׁה , פּוֹעֵל יוֹצֵא לְשָׁנִים פְּעוּלִים :

יָד (ד) לְמַקְנָהֶם

שטאמע מנשה גגעבן , ווארד דעם
 דאאלבן שטאמע דער זעהנע מנשה ,
 נאך איהרן פאמיליען , פאלגנדרס צו
 טייל : (ל) איהרע גרענצע גינג פאן
 מחנים איבר גאנץ בשן , דאז גאנצע
 רייך דעם עוג , קעניגס צובשן , אונד
 אללע דערפֿר יאירס , וועלכע אין בשן
 ליגן , צוואמן זעכציג וואהנפלעצע .
 (לא) זאדען דאז דאאלבע גלעד ,
 עשחרות , אדרעי שטעטע אים רייכע
 דעם עוג אין בשן , אללעס דיום ,
 וואורדע דען זעהנן דעם מכיר , זאהנס
 מנשה צו טיילע , צוואר דעם דאאלבן
 טיילעדער זעהנע דעם מכיר , נאך איהרן
 פאמיליען . (לב) דיועס איזט , וואס
 משה זעלבסט פֿרטיילט האטע , אין דען
 גפילדן מואב'ס , אן דער מארגענווייטע
 דעם ירדנס , יריחו געגנאיבר .

(לג) דעם שטאמע לוי אבר , גאב משה
 קיין ערבטייל , דער עוויגע , דער גאט
 ישראל'ס , זאלטע איהר ערבע זיין ,
 וויא ער איהנן פֿרהייסן .

יָד (א) פֿאלגנדרע בזיוצונגן , בקאמען
 דיא קינדר ישראל אים לאנדע
 כנען , וועלכע איהנן דער פריסטר
 אלעזר , אונד יהושע בן נון איינגגעבן ,
 מיט בייאציהונג דער פאמיליענהייפטער ,
 דער שטעמע דער קינדר ישראל .
 (ב) דאז

באור

חומה . (ל) חומת יאיר , כתרנומו כפרני
 יאיר , הכפרים למושב איכרים . (לא) לחצי

יָד (ז) כַּאֲשֶׁר

(ב) דאן לאז בשטימטע דיא ערכניטר , וויא דער עוויגע דורך משה בפאָהלן , דען ניין שטעמן אונד דעם האַלכּוּן שטאַמע . (ג) דען , דען דריטהאַלכּוּן שטעמען , וויז משה איהר ערבע אן יענווייטס דעם ירדנ'ס , דען לויס אבר גאַב ער קיינן טייל אונטר איהנן .
 (ד) דאפּיר מאכטן דיא זעהנע יוספ'ס , צווייא שטעמע אױס , נעמליך מנשה אונד אפּרים . דיא לויס בקאמן אלוף קיין בואַנדרס ערבע אים לאנדע , בלאַס אַיינצעלנע שטעטע דארין צו וואָהנן , מיט פּרייען פּלעצען אומהער , פּיר איהר פּיה אונד אנדרס גווערבע . (ה) וויא דער עוויגע דעם משה בפאָהלן האטע , זא בעאַכאַכטטן עס דיא קינדרישאל , בייא דער טיילונג דעם לאנדס .

נחלתם באַשר צוה יהוה ביד-
 משה לתת להשערת המטות
 וחצי המטה : (ג) כי נתן משה
 נחלת שני המטות וחצי המטה
 מעבר לירדן וללויים לא נתן
 נחלה בחוכם : (ד) כיהיו בני-
 יוסף שני מטות מנשה ואפרים
 ולא נתנו הלק ללויים בארץ כי
 אסערים לשבת ומגדשיהם
 למקניהם ולקנינם : (ה) באַשר
 צוה יהוה את משה בן עשו בני
 ישראל ויחלקו את הארץ :
 (ו) ויגשו בני יהודה אל יהושע
 בגלגל ויאמר אליו כלב בן יפנה
 הקניו אתה ידעת את הדבר
 אשר דבר יהוה אל משה איש
 האלים על אדותי ועל אדותיך
 בקדש ברנע : (ז) בן ארבעים

(ו) דיא זעהנע יהודה ווארן פאַר יהושע גטרעטן אין גלגל , אונד כלב זאָהן דעם יפּוני , דער קניזי , רעדטע איהן אן : עס איזט דיר בקאנט , וואס דער געטליכע מאַן משה , מיך אונד דיר גטרעפּנד גרעדט , אין קדש ברנע . (ז) איך וואר פּירציג יאָהרי אַלט , אלש משה , דער דיהנר דעם עוויגן , מיך פאַן קדש ברנע .

שנה אנכי בשלח משה עבר

יהוה

רשי

באר

(ד) כי היו בני יוסף שני מטות . תחת שבע לוי : (ו) כאשר עם לבני . ולא כאשר עם בני שבטלויי היו בעצם אחת וירא כלב לומר להם שלא יאמר כמותם וכשבא הכחיסם וזהו שכאמר שם עקב היטה

יד (ז) כאשר עם לבני , ולא כאשר עם בני , כן כירש"י ורד"ק , כי בפיו הסכים את המרגלים בדרך , למען לא יעשו אתו

מכלל יופי

יד (ד) למקניהם ולקנינם , כתרנומו לבעירהון ולגיתיהון , רצה לומר כהמות גסות ודקות : המסיו , נכתב כיו"ד שהוא במקום למ"ד הפועל , ובא כן על דרך לשון ארמית , כי על דרך לשון עברית היה משפטו על דרך השלם , המסיו , השורקהו"ו , כמו גטיף רגלי , ובאהו"ד נחהוהו"ו ונעה , שלא כמונהגו"ו והרבים בלשון

יְהוָה אוֹתִי מִקֹּדֶשׁ בְּרַגְעַ לְרַגְלִי
 אֶת־הָאָרֶץ וְאָשַׁב אֹתוֹ דְּבַר
 כַּאֲשֶׁר עִם־לִבִּי : (ח) וְאַחִי
 אֲשֶׁר עָלוּ עִמִּי הִמְסִיו אֶת־לֵב
 הָעָם וְאַנְכִי מִלֵּאֲתִי אַחֲרֵי יְהוָה
 אֱלֹהֵי : (ט) וַיִּשְׁכַּע מֹשֶׁה בַּיּוֹם
 הַהוּא לֵאמֹר אִם־לֹא הָאָרֶץ
 אֲשֶׁר דָּרַכְתָּ רַגְלְךָ בָּהּ לֵךְ תִּהְיֶה
 לְנַחֲלָה וּלְבִנְיָה עַד־עוֹלָם כִּי
 מִלֵּאֲתִי אַחֲרֵי יְהוָה אֱלֹהֵי :
 (י) וְעַתָּה הִנֵּה הִחַיָּה יְהוָה אוֹתִי
 כַּאֲשֶׁר דָּבַרְתָּ אֲרִבְעִים וְחָמֵשׁ
 שָׁנָה מֵאֲזַי דָּבַר יְהוָה אֶת־הַדְּבַר
 הַזֶּה אֶל־מֹשֶׁה אִשֶׁר־הִלֵּךְ יִשְׂרָאֵל
 בְּמִדְבַר וְעַתָּה הִנֵּה אָנֹכִי הַיּוֹם
 בְּיַד־חָמֵשׁ וְיִשְׁמָנִים שָׁנָה :

רש"י

היתה דוח אחרת שהיה אומר להם אחד בשפה ואחד
 בלב : (י) זה ארבעים וחמש שנה . למדנו שזה
 בכיבוש הארץ שבע שנים שהיו בשנה השנית שלח
 משה מרגלים נשאלו שלשים ושמונה שהלכו במדבר
 ושבע

ברגע אבשיקטע , דאו לאנד אויסצוג
 קונדשאפטן , אונד בראכטע איהם
 אנטווארט , וויא עם פיר אומ'ס הערץ
 וואר . (ח) מיינע ברידר אבר דיא
 מיט מיר געגאנגן ווארן , מאכטן דאן
 פאלק פֿרעגט , איך אליין פֿאלגטע
 דעם עוויגן מיינס גאטע . (ט) משה
 שוואר דאמאס אונד שפראך : ווארליך !
 דאו לאנד , וועלכס דוא ברייזעט האזט ,
 זאלזט דוא צום ערבטייל בקאמן , פֿיר
 דיך אונד דיינע נאכקאמן , אויף עוויג ,
 דען דוא ביזט דעם עוויגן דיינס גאטע ,
 טרייליך נאכגפאלגט . (י) נון דאט
 דער עוויגע מיך לעבן לאסן , וויא ער
 גשפראכען ; עם איזט ברייטס פֿינף אונד
 פֿירציג יאהרע , זייטדעם דער עוויגע
 דיזס דעם משה אויפגטראגען , אויף
 דער רייזע דער קינדר ישראל דורך דיא
 וויסטע , איך בין אלזא יעצט , פֿינף
 אונד אכציג יאהרע אלט . (יא) נאך
 זא שטארק אלס צור צייט , דא מיך

משה
 (יא) עוֹדֵנִי הַיּוֹם חָזַק כַּאֲשֶׁר

באור ביום

אתורעה , ובבואו אל משה , אמר את אשר
 עם לבבו . (ח) המסיו , מהפעיל , מגזרת
 כל"ה , והיה משפטו המסיו . בשקל הפנוי
 ויאמר רד"ק כי בא ע"ד לשון
 מלאהי , ענינו מלאתי והשלמתי רצון אלהי
 שאין התנאי כפול אחריו , בין אם מלת לא בכרה ,
 או היא לכרה , הוראתו שזועה או הכטחה לקיום ההפך . עיין בבאור לתורה (במדבר
 י"ד כ"ח) . והנה לא נשבע משה כי אם ה' , כ"ש ואולם ח"ה' וגומר (במדבר ס"ג כ"ד) ,
 אלא כיון שכתבה משה אמר כאלו נשבע הוא . אשר דרך רגליך , חזרון כ"ש וינא עד חזרון
 (במדבר י"ג כ"ב) . (י) אשר הלך , ענינו כאשר הלך . (יא) ככחי אז , בא נב' כפ"י

מ כ ל ל י ו פ י

כלשון הקודש , וענינו כמו מסס : (י) כאשר דבר , כל דבר בסגול , ואחנח
 וס"פ בצירי , וכן זה מפני הסגולתא שהיא אחר הורקא "והמסור" עליו לכותי'
 צרי , וכל אחנח וס"פ צרי כותי' : (יא) ככחי כו' , ב' כפי הדמיון כאלו אמר זה כמו
 זה

משה אבגשיקט , מיינע קרעפֿטע וינד ,
 נאך דיא פֿאַריגן , איך קאן נאך פֿעכטן ,
 קאן נאך אויס אונד איינציהן .
 (יב) זאָ גיב מיר דען יענס גבירגע ,
 פֿאַן וועלכס דער עוויגע דאצומאל
 גרעדט , דוא האוט דאמאלס פֿרנאַמן ,
 דאז ענקים דאַרט וואָהנן , דאס דיא
 שטעטע גראָס אונד פֿעסט זינד , פֿילייכט
 שמעהט דער עוויגע מיר בייא , דאס
 איך זיא פֿרטייבע , וויא דער עוויגע
 גשפראכֿן . (יג) יהושע ועננטע איהן ,
 אונד מאן גאַב חברון דעם כלב , זאָהן
 דעם יפֿונה , צום ערבגוטע .
 (יד) דאהער בליב אויך חברון דעם
 כלב , זאָהן דעם קניזיכר יפֿונה , צום
 ערבגוטע . ביז אויף דיון טאג , ווייל
 ער דעם עוויגן דעם גאַטע ישראל'ס ,
 טרייליך נאכגפֿאַלגט וואר . (טז) פֿאַר-
 קאלס היס חברון קרית ארבע , נאך
 דעם

בַּיּוֹם שֶׁלַח אֹתִי מֹשֶׁה כָּכְחִי אֲזַי
 וּכְכְחִי עַתָּה לַמַּלְחָמָה וּלְצֵאת
 וּלְבוֹא : (יב) וְעַתָּה הִנֵּה לִי אֶת-
 הַהַר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בַּיּוֹם
 הַהוּא כִּי-אַתָּה שָׁמַעְתָּ בַּיּוֹם
 הַהוּא כִּי-עֲנַקִּים שָׁם וְעָרִים
 גְּדוֹלוֹת בְּצִרּוֹת אֹלֵי יְהוָה אֹתִי
 וְהוֹרְשֵׁתִים כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה :
 (יג) וַיִּבְרַכְהוּ יְהוֹשֻׁעַ וַיִּתֵּן אֶת-
 חֶבְרוֹן לְכָלֵב בֶּן-יִפְנֶה לְנַחֲלָה :
 (יד) עַל-כֵּן הָיְתָה חֶבְרוֹן לְכָלֵב
 בֶּן-יִפְנֶה הַקָּנִזִי לְנַחֲלָה עַד הַיּוֹם
 הַזֶּה יַעַן אֲשֶׁר מָלָא אַחֲרֵי יְהוָה
 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל : (טו) וַיִּשֶׁם חֶבְרוֹן

לְפָנִים קְרִית אַרְבַּע הָאָדָם

הגדול

באור

רשי

הדמיון להשוות הדמיון מכל צד . וכן כמוד
 כפרעה . (יב) ההר הזה , אשר עליו חברון
 וצלותיה . ועל כרמך פרשה זו לא נכתבה
 במקומה , כי למעלה כאמר ויבוא יהושע בעת
 שהיא ויכרות את הענקים מן ההר מן חברון (י"א כ"א) , ואיך יאמר כלב עתה , אולי ה' אותי
 והורשתיים ? אלא וודאי כמו שאמרתי . ולדעתי היה דבר כלב ליהושע אחר כיבוש חמשת מלכי
 אמרי , כי שם כאמר , ויעל יהושע מעגלונה חברונה , (לעיל י"ל ט) והדעת נותנת , כי אחרי
 כבוש ה' המלכים הנזכרים לכד יהושע עיר אחרי עיר , ובבואו לפני חברון , אין ספק כי הזכיר
 שם כלב את אשר דבר לו ה' ואמר ליהושע את אשר אמר , וילך וילחם על העיר , ויכרות את
 הענקים במות יהושע ותחת ידו , לפיכך נקראת פריתת הענקים על שם יהושע , ונכתבה
 כאן תוך הנחלות אשר נחל יהושע לישראל , כי הספור הזה יגיד איך נתנה חברון לכלב . אולי
 ה' אותי , כמו עמי , וכן ואדבר אותך , ואחרים . (יג) ויתן את חברון לכלב , פי' שדה העיר
 וחזריה , כי העיר עצמה נתן לבני אהרן , כ"ס להלן (כ"א י"ג) . (טו) קרית ארבע , כך
 היה שם העמס של העיר , ואמר הטע' שהיתה נקראת כן , על שם האדם אשר היה הגדול
 בענקים

ושבע שכבשו היו ארבעים וחמש : (טו) האדם
 הגדול בענקים הוא . אביהם של אחימן שבי ותלמי
 ארבע היה שמו . דבר אחר על שם האב וג' הבנים
 שכן קורא ילידי הענק : והארץ שקטה ממלחמה .
 אובס

מ כ ל ל י ו פ י

זה , וזה כמו זה הכל בשוה : (יב) אולי' אותי , יבוא עם החולם בענין עם :
 טו (ב) מן

הגדול בענקים הוא והארץ שקטה ממלחמה :

טו (א) ויהי הגורל למטה בני יהודה למשפחתם

גבול אדום מדבר צן נגבה מקצה תימן : (ב) ויהי להם גבול

נגב מקצה ים המלח מן הלשן הפנה נגבה : (ג) ויצא אל

מנגב למעלה עקרבם ועבר צנה ועלה מנגב לקדש ברנע

ועבר חצרון ועלה אדרה וגם הקרקעה : (ד) ועבר עצמונה

רש"י ויצא

מושב לבעני הראשון לאחר שבישו בביבותיהם כבכנו האמורים ולא באספו עוד למלחמה עליהם לבן המחילו לנסיך בחילוק הארץ ומרש אגדה האר' הגדול בענקים הוא אברהם אבינו הוא שגרם להם שהארץ שקטה ממלחמת הרבנים שנה שכתובנו במדבר בשכר שכדו את הארץ בקרית הרבע שאטרו לו נשיא אלפים אתה בתוכנו :

טו (א) אל גבול אדום . המוך למיזר אדום נגבה . בתחום מזה דרום מזר דרומי של ארץ ישראל . מקצה תימן . בסוף כל המיזר : (ב) ויהי להם גבול . מיזר דרומי של יהודה מקצה ים המלח הוא מקצוע דרומית מזרחית של ארץ ישראל באלה משעי : מן הלשן . של ים : (ג) ויצא אל מנגב למעלה עקרבם . אינו אומר ויצא וכסב ותאר אלף במקום שחוט של גבול מולט אל החוף או כונס לזר פנים שאינו הולך מכוון וכאן הוא בולט אל החוף ובא מנגב למעלה עקרבם בדרום של מעלה עקרבם כמלא שמעלה עקרבם לפנים מן החוט ועבר ובה לו אל המיזר : אנה . לזן וכל מינה שזריכה למ' ד

במחלה הטל לה ה"א בסופה : ועלה . כל מה שהיא עולה מן המורה לזר ירושלים הוא עולה ומירושלים והלחה הוא יורד כאן למדכו שירושלים נבונה מכל ארץ ישראל וירושלים אינה נזכרת במיזר זה שבמיזר צפופית של יהודה הימה כמו שאנוגר בענין : ועלה מנגב לקדש ברנע . החוט הולך לדרומה של קדש ברנע כמלאת קדש לפנים מן החוט : ועבר חצרון . לזר המערב הוא מוכ' והולך עד והיו תולדותיו הימה : (ד) תולדות . סופו של מיזר אל הים הגדול שהיא מיזר

דעם מענשן , דער גרעסטע זאונטר דען ענקים . נון רוהטע דאס לאנד אויס פאם קריגע .

טו (א) דעם שטאם דער זעהנע יהודה , נאך איהרן פאמיליען , טראף דאז לאז , אן ארומ'ס גרענצע , בניארער וויסטע צין , געגן זידן , אונד צוואר אם אייסערסטן זידן .

(ב) איהרע זידליכע גרענצע פייג אן , אם ענדערעם זאלצמעערס , נעמליך אן דער צונגע , דיא געגן זידן זיך קעהרט .

(ג) פאן דא ווייכט זיך אויס צור מיטטעגליכן זייטע דער העהע עקרבם , צין פארבייא , אונד חנאוף צור מיט טאגזייטע פאן קדשברנע חצרון פאר בייא , הינוף גען אדר , ווא זיא זיך ווענדט נאך קרקע . (ד) זאדען פאר עצמן

באור

בענקים , והיתה העיר שלו . טו (א) אל גבול , כמו על . נגבה , נגב

א"י , ומפרש אחריו שהיא בקצה תימן כלומר בסוף כל המיזר , שאין שום שטח סוכה אחריו על כד דרום . (ב) מן הלשון , הים המל' הולך וזר עד כי נקנהו נגבה , וכן נקנהו כפונה ידמה ללשן . (ג) ויצא הגבול , אינו

אומר ויצא , וכסב , ותאר , אלף במקום שחוט הגבול בולט אל החוף או כונס לכד פנים , ואינו הולך מכוון , וכאן הוא בולט אל החוף , ועקרבם לפנים מהחוט (רש"י) . מנגב לקדש ברנע , יקדש ברנע לפנים מן החוט .

(ד) תוצאות , סופו של מיזר אל הים הגדול , שהוא

במחלה הטל לה ה"א בסופה : ועלה . כל מה שהיא עולה מן המורה לזר ירושלים הוא עולה ומירושלים והלחה הוא יורד כאן למדכו שירושלים נבונה מכל ארץ ישראל וירושלים אינה נזכרת במיזר זה שבמיזר צפופית של יהודה הימה כמו שאנוגר בענין : ועלה מנגב לקדש ברנע . החוט הולך לדרומה של קדש ברנע כמלאת קדש לפנים מן החוט : ועבר חצרון . לזר המערב הוא מוכ' והולך עד והיו תולדותיו הימה : (ד) תולדות . סופו של מיזר אל הים הגדול שהיא מיזר

מ כ ל ל י ו פ י

טו (ב) מן הלשון בדרך ההשאלה , והוא סלע כדמות לשון , וכן תרגם יונתן מן כיפא : (ג) אל מנגב , אל המקום שהיה מנגב למעלה עקרבם : (ז) אדמים